

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Девіація та патологія соціальна

Освітня програма «Соціальна робота»

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” 08. 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Девіація та патологія соціальна
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс/семестр	1/2
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати	Лекції – 12 год. Семінарські/практичні заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
2. Опис дисципліни	
<p>Мета та цілі курсу – ознайомлення студентів з причинами виникнення, видами, формами соціальних патологій та девіацій осіб різних вікових категорій; формування знань студентів щодо теоретичних засад попередження соціальних відхилень.</p>	
<p>Компетентності (ІК) Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі соціальної роботи в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК: ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. базових понять соціально-педагогічної діяльності. ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності. ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>СК: СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).</p> <p>СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.</p> <p>СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами.</p>	
<p>Програмні результати навчання РН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обрати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.</p> <p>РН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p>	
3. Структура курсу	

№	Тема	Орієнтовний зміст теми	Завдання
1	Причини розвитку девіацій та патології соціальної	Аналізувати інформацію щодо впливу соціальних факторів як несприятливої умови розвитку особистості. Характеризувати причини девіантної поведінки; вплив сім'ї на формування відхилень у поведінці молоді. Окреслювати дестабілізуючий вплив конфлікту на відхилення у поведінці	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі. Тести, запитання, реферат
2	Психологічні аспекти девіацій та патології соціальної	Аналізувати типи соціально-дезаптованої поведінки. Окреслювати особливості психічного розвитку осіб з девіантною поведінкою. Виокремлювати умови психологічної корекції девіантної поведінки.	Самостійно опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, підготувати реферат за темою
3	Девіація та патологія соціальної як прояв соціальної дезадаптації особистості в соціумі	Аналізувати поняття девіації, соціальної адаптації, соціальної дезадаптації. Характеризувати види девіацій: девіантна, делінквентна, адиктивна поведінка. Володіти знаннями з концепцій девіацій: біологічна (Ч.Ломброзо), психоаналітична (З.Фрейд), соціологічна (Е.Дюркгейм).	Опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі. Тести, запитання, опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат за темою
4	Соціальний контроль та механізм його функціонування	Аналізувати структуру, мету соціального контролю. Характеризувати види та форми соціального контролю.	Самостійно опрацювати відповідні наукові джерела, обговорення на семінарі, підготувати реферат за темою
5	Педагогіка здорового способу життя	Аналізування сутності пропагування здорового способу життя в Україні. Характеризувати соціально-педагогічну роботу з формування здорового способу життя як засіб попередження девіацій та патології соціальної.	Опрацювати теоретичний матеріал. обговорення на семінарі. Тести, запитання, реферати

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарське/практичне заняття	45
Самостійна робота	20
Індивідуальне завдання	5
Контрольна робота	30
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Семінарські/практичні заняття	5	5		5		5		5		5		5		5	5			45
Самостійна робота										10		10						20
Індивідуальні завдання																5		5
Контрольна робота																	30	30
Всього за тиждень	5	5		5		5		5		5	10	5	10	5	5	5	30	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю. Підсумкову оцінку за семінарські/практичні заняття вираховуються за формулою середнє арифметичне від загальної суми оцінок множиться на ваговий коефіцієнт 9. Максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 45 балів.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
-----------------------------------	--

1. Агарков О. А. Соціальна реклама як інструмент профілактики негативних явищ в українському суспільстві: регіональний аспект / Український соціум. 2013. № 4 (47). С. 151–160.
  2. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація : Навчальний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів / За ред. О. Пошкової. Суми : Університетська книга, 2009. 346 с.
  3. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посіб. до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» : у 2 ч. Ч. 1. Теоретична частина. Вид. 2-ге, перероб. і доповн. К., 2016. 188 с.
  2. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посіб. до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» : у 2 ч. Ч. 2. Практична частина. Вид. 2-ге, перероб. і доповн. К., 2016. 193 с.
- Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
4. Жданович Ю.М. Педагогічна анімація як засіб соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя.

Психолого-педагогічні науки. 2016. № 1. С. 119-123.

5. Зоська Я.В., Яцук Н.В. Соціальна анімація як соціальна технологія сприяння реалізації особистісного потенціалу молоді на ринку праці. Ринок праці та зайнятість населення. 2015. № 2. С. 48-51 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2015_2_12
6. Зозуляк-Случик Р.В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
7. Zozulyak-Sluchyk Roksolyana [Regulation of Behavioral Deviations in the Youth Environment](#). Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2021. Vol 8. No 1. P. 165–173.
9. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки : Навчальний посібник. К.: МАУП, 2011. 520 с.
10. Парфанович І.І. Соціальна профілактика: Курс лекцій. Тернопіль: ТДПУ, 2009. 159 с.
11. Пенішкевич О., Тимчук Л. Соціальна педагогіка: Модульна технологія вивчення навчального курсу. Навчальний посібник. Чернівці: рута, 2007. 336 с.
12. Превентивна педагогіка : практикум. К. : Педагогічна думка, 2013. 308 с.

Допоміжна

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / За заг. ред. А. Капської. К., 2012. 164 с.
2. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: курс лекцій. К.: МАУП, 2006. 88 с.
3. Візир Т.Н. та ін. Здоровий спосіб життя. Практична психологія та соціальна робота. 2001. №5. С. 44–47.
4. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. Либідь, 2005. 309 с.
5. Гунько С. О. Фактори та мотиви ставлення школярів до власного здоров'я. Матеріали другої міжнародної соціально-педагогічної конференції . Луцьк, 2007. С. 53–56.
6. Гусак А. П. Правові та соціально-педагогічні аспекти ресоціалізації неповнолітніх правопорушників. Матеріали другої міжнародної соціально-педагогічної конференції. Луцьк, 2017. С. 161–163.
7. Ємцева Е. Г. Роль соціальної роботи у вирішенні проблем адаптації та дезадаптації молодших школярів на початку навчання. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2006. № 3. С. 41–45.
8. Єсіна Н. О. Роль соціальної реклами у профілактиці девіантної поведінки підлітків. Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 20 листоп. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за ред. М. П. Васильєвої]. . Харків : ХНПУ, 2020. . С. 8–10.
9. Зимівель Н. В. Сучасні підходи до популяризації здорового способу життя. Матеріали другої міжнародної соціально-педагогічної конференції. Луцьк, 2007. С. 68–70.
10. Зобенко Н.А. Соціальна профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: Методичні рекомендації для студентів спеціальностей «Соціальна педагога» та «Початкова освіта». Черкаси, 2012. 63с.
11. Зозуляк Р. Вплив мікрофакторів соціалізації на важковиховуваність у дітей. Обрії. 2007. № 2. С. 22–24.
12. Зозуляк Р. Дистантна сім'я як фактор важковиховуваності дітей молодшого шкільного віку. Науковий вісник Чернівецького ун-ту: Зб. наук. пр. Вип. 444. Педагогіка та психологія. Чернівці: Рута, 2009. С. 57–62.
13. Зозуляк-Случик Р., Мошків М. Особливості соціально-педагогічної профілактики правопорушень у підлітковому середовищі: Матеріали VIII міжнародної конференції «Veda a technologie : krok do budoucnosti – 2012». Díl 18. Pedagogika : Praha. 2012. С. 75–78.

28. Зозуляк-Случик Р. Формування професійно важливих рис як основа компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. 2021. Вип. 2 (37), Част. 1, С. 73–80.
29. Roksoliana Zozuliak-Sluchyk, Nataliia Tytova, Oleksandr Kozliuk, Halyna Salata, Nataliia Ridei, Svitlana Yashnyk, Svitlana Litvinchuk Information Technology In The Management Of Students' Activities While Studying IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security. VOL.21. No.2. February 2021. P. 14–20. http://paper.ijcsns.org/07_book/202102/20210203.pdf
30. Зозуляк-Случик Р. Особливості сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах. Актуальні проблеми технології і професійної освіти. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 квітня 2018 р. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2018. С. 38–40.
32. Львовичкіна О. В. Соціально-психологічні умови профілактики схильності підлітків до правопорушень. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 11 Соціологія, Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. Збірник наук. праць. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 5(Ч. II). С. 32–35. Моделювання та впровадження програм щодо формування здорового способу життя. Київ, 2021. 160с.
33. Носенко Ю. М. Вплив телебачення на формування девіантної поведінки дітей та підлітків. Матеріали другої міжнародної соціально-педагогічної конференції. Луцьк, 2017. С. 201–202.
34. Степаненко В. І. Використання інформаційно-комунікативних технологій у профілактичній соціальній роботі. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. 2021. № 1 (339), березень. Ч. 2. С. 80–93.
35. Теоретичні засади підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з особами, які звільняються з місць позбавлення волі. Вісник науково-дослідної лабораторії "В.О. Сухомлинський і школа XXI століття" / за ред. В.М. Кушнір. Умань : Візаві, 2019. Вип. XII. С. 60–68.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: zakon.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.
3. Офіційний сайт Кабінету міністрів України : [http://www.kmu.gov.ua/..](http://www.kmu.gov.ua/)
4. Офіційний сайт Мережі аналітичних центрів України : <http://www.intellect.org.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>.
6. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231
7. Соціальна робота для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf>
8. Професійний стандарт «Соціальний працівник» (Проект). Міністерство соціальної політики України. URL: https://www.msp.gov.ua/files/project_normativnyh_documentov/p-sp.doc
9. Професійний стандарт «Соціальний працівник» (допоміжний персонал). Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України (від 18.06.2020р. №1149). URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=b29addb8-9119-433ebcf6-c0cecc2bc738>
10. Професійний стандарт «Соціальний робітник». Наказ Міністерства соціальної політики України (від 15.08.2019р. №1243). URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=8cc080eb-ab16-4c4ea7f8-30048eeceddd6>

11. Спільнота активних освітян: vseosvita.ua
 12. Портал превентивної освіти: <http://autta.org.ua/>
<http://lib.pu.if.ua>. - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
 11. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
 12. <http://hklib.pnu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
 13. <http://pl.bookos.org/> - електронна англomовна бібліотека.
 14. <http://lib.pu.if.ua>. - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Адреси бібліотек:

1. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника – Шевченка 57, 1 поверх Гуманітарного корпусу.
2. Бібліотека педагогічного факультету. С. Бандери, 1. 8 поверх.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Зозуляк-Случик Роксоляна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор
Контактна інформація викладача	+380508157946 roksoliana.zozuliak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
--------------------------	---

<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.</p> <p>Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p>
<p>Виконання завдань пізніше встановленого терміну</p>	<p>Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести (Тести) і тільки за цієї умови буде допущений до складання підсумкової контрольної. Обов'язковим є для отримання заліку відвідування більш 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи. Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p> <p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення.</p>
<p>Невідповідна поведінка під час занять</p>	<p>На заняттях потрібно бути активними, творчими, не боятися запитувати та відстоювати свою думку. Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» – ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/ Діяти відповідно.</p>
<p>Додаткові бали</p>	<p>5 балів – сертифікати відповідні освітньому компоненту – включають до балів самостійної роботи. Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного</p>

	університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf »
--	---

Викладач

Зозуляк-Случик Р.В.